

ОПШТИНА ШТИП
КОМИСИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, СОВЕТ НА ОПШТИНА ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ШТИП

**СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО
ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

штип, 2015

**СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ
ВО ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

- зборник на трудови -

2015, ШТИП

ОПШТИНА ШТИП
КОМИСИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, СОВЕТ НА ОПШТИНА ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ШТИП

СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ
ВО ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Штип
2015

**MUNICIPALITY OF STIP
COMMITTEE ON EDUCATION, COUNCIL OF THE MUNICIPALITY OF
STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES STIP**

**CONDITIONS, CHALLENGES AND
PERSPECTIVES IN EDUCATION IN THE
REPUBLIC OF MACEDONIA**

2015, STIP

Издава

НУ-УБ „Гоце Делчев“ Штип

За издавачот

Охридија Лазарова

Организационен одбор

Снежана Мирасчиева – претседател

Членови

Соња Петровска, Емилија Петрова Ѓорѓева, Никола Смилков, Снежана Јованова Митковска, Снежана Ставрева Веселиновска, Даниела Коцева, Весна Ничева, Елена Ташкова, Јорданчо Митков, Атанас Крстовски, Цветанка Красиќ, Милена Ристова Михајлова, Снежана Санева, Илија Митров, Трајан Коцев, Данче Николовска Вратеовска, Димитар Љуботенски, Зоран Костовски, Јовче Арсов, Вања Џамбазова Николовска, Ванче Маневски, Охридија Лазарова, Верица Јосимовска

главен и одговорен уредник

Снежана Мирасчиева

уредник

Соња Петровска

уредувачки одбор

Снежана Мирасчиева (Македонија), Димитар Димитров (Бугарија), Младен Вилотијевиќ (Србија), Нина Биједиќ (Босна и Херцеговина), Лилјана Тодорова (Бугарија), Татјана Атанасова Пачемска (Македонија), Кристинка Селаковиќ (Србија), Јосип Милат (Хрватска), Емилија Петрова Ѓорѓева (Македонија), Трајан Попкочев (Бугарија), Крстивоје Шпијуновиќ (Србија)

јазична редакција

Снежана Санева, Милена Ристова Михајловска

лектура на англиски јазик

Снежана Кирова

дизајн на корица

Никола Смилков

техничка поддршка

Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева, Верица Јосимовска

Тираж

500

Печати

Полиестердеј - исток, Штип

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

37(497.7)(082)

СОСТОЈБИ, предизвици и перспективи во воспитанието и образованието во Република Македонија : зборник на трудови / [главен и одговорен уредник Снежана Мирасчиева]. - Штип: НУ - Универзитетска библиотека "Гоце Делчев", 2015. - [215] стр. : илустр.36; 21 см

На стр. 3: Conditions, challenges and perspectives in education in Republic of Macedonia. - Фусноти кон текстот. - Abstract. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-242-021-9

а) Образование - Македонија - Зборници
COBISS.MK-ID 100055306

Содржина

Предговор	1
1. Мирасчиева Снежана, Ѓорѓева Петрова Емилија, Ставрева Веселиновска Снежана, Воспитанието и образованието низ призмата на идните перспективи и развој Mirascieva Snezana, Petrova Gjorgjeva Emilija, Stavreva Veselinovska Snezana, Education through the prism of future prospects and development	2
2. Јованова-Митковска Снежана, Професионални компетенции на воспитувачите Jovanova-Mitkovska Snezana, The professional competences of preschool educators	6
3. Симоновска Елизабета, Критичност, самокритичност или релативизација Simonovska Elizabeta, Criticism, self-criticism or relativization	12
4. Белташева Маја, Соработката меѓу предучилишните установи и родителите Beltaseva Maja, Cooperation between pre-schools institution and parents	15
5. Димова Габриела, Здравственото воспитание /и/ образование и формирањето на здравствена култура кај децата од предучилишна возраст Dimova Gabriela, Health education and formation of health culture among preschool children	18
6. Грегова Татјана, Цацков Оливер, Состојби, перспективи и предизвици во воспитанието во Република Македонија - предучилишно воспитание Gregova Tatjana, Cackov Oliver, Condition, perspective and challenge in education in Republic of Macedonia-Preschool education	25
7. Јанева Радмила, Проект „Од текстил до мода“ Janeva Radmila, Project „From textiles to fashion“	28
8. Дончева Јулија, Јамакова Фатме, Ефективноста на проектно ориентираната дејност на студентите во нивната подготовка за професионална педагошка реализација Doncheva Julia, Yamakova Fatme, Effectiveness project-oriented activities to students prepararing for professional career education	32
9. Османова Ибишева Евин, Николова Василева Валентина,	

	Емпириско истражување на слободното време на учениците од град Русе Osmanova Ibisheva Evin, Nikolova Vasileva Valentina,	
	Empirical studies for the leisure time of students from Ruse37
10.	Николова Василева Валентина, Улогата на комуникацијата во училишно - воспитниот процес Nikolova Vasileva Valentina,	
	The role of communication in school – educational process42
11.	Петровска Соња, Ступариќ Јована, Компаративните истражувања во образованието Petrovska Sonja, Stuparic Jovana,	
	Comparative research in education47
12.	Атанасовски Диме, Предуслови за квалитетна интегрална евалуација во воспитно-образовните институции Atanasovski Dime,	
	Prerequisite for realization of quality integral evaluation in educational institutions54
13.	Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Биљана, Креативноста и знаењето го креираат патот до училишниот успех Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana, Ivanova Biljana,	
	Creativity and knowledge trace the path to school success59
14.	Ѓорѓева Петрова Емилија, Мирасчиева Снежана, Ставрева Веселиновска Снежана, Организација, организациска култура и клима во основното училиште Petrova Gorgeva Emilija,	
	Organization, organizational culture and climate in primary school63
15.	Угриновска Емилија, Илиевски Александар, Костадиновска Драгица, Постои ли етика во училиштата? Ugrinovska Emilija, Pievski Aleksandar, Kostadinovska Dragica,	
	Is there ethics in schools?.....	71
16.	Ѓорѓева Петрова Емилија, Кокотова Татјана, Училишната организациска клима фактор за развој на современото училиште Petrova Gjorgjeva Emilija, Kokotova Tatjana,	
	School organizational climate - factor of modern school development.....	74
17.	Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Состојбата во воспитанието и образованието денес е предизвик за утрешнината и перспектива за иднината Mirascieva Snezana, Koceva Daniela,	
	State in education today is a challenge for tomorrow and a perspective for the future.....	78
18.	Митев Зоран, Камчева-Панова Лидија, Соработката меѓу родителите и одделенскиот раководител во современото основно училиште Mitev Zoran, Kamceva-Panova Lidija,	
	Cooperation between parents and class teachers in modern primary school.....	82

19. Дончева Јулија,
 „Опонентното“ однесување на детето провоцирано од семејната средина
 Doncheva Julia,
Opposition child’s behavior provoked by the family ambience89
20. Јорданов Киро,
Кооперативна настава
 Jordanov Kiro,
Cooperative teaching94
21. Смилкова Горица,
Учење низ експеримент
 Smilkova Gorica,
Learning through the experiment103
22. Јовева Јадранка, Ташкова Елена, Камчева-Панова Лидија,
Ставовите и односот на одделенските и предметните наставници кон инклузијата на децата со попреченост во развојот при ООУ „Гоце Делчев“Штип
 Joveva Jadranka, Taskova Elena, Kamceva-Panova Lidija,
Attitudes of class and subject teachers towards inclusion of children with developmental disabilities in OOU Goce Delcev – Stip107
23. Богданов Благојче, Атанасова – Пачемска Татјана, Лазарова Лимонка,
Преглед и современи приоди во откривањето и работата со талентирани ученици за математика во Република Македонија
 Bogdanov Blagojche, Atanasova – Pacemska Tatjana, Lazarova Limonka,
Review and contemporary approaches in the discovery and work with talented students of mathematics in Macedonia115
24. Атанасова – Пачемска Татјана, Јовановска Добрила,
Современ приод во унапредување на процесот на оценување по наставниот предмет математика
 Atanasova – Pacemska Tatjana, Jovanovska Dobrila,
Modern approach for improving math evaluation process121
25. Николовска Виолета,
Улогата на мајчиниот јазик во образованието
 Nikolovska Violeta,
The role of Mother Language in Education126
26. Панева Блага,
Фонетско-фонолошките аспекти на македонскиот јазик и процесот на неговата (не)употреба во основното и средното образование во Република Македонија
 Paneva Blaga,
Phonetic-phonological aspects of the macedonian language and the process of its (non)use in primary and secondary education in the Republic of Macedonia131
27. Китанова Ирена,
Креативноста и стимулот на ученикот преку комплексната постапка за обработка на буква

	Kitanova Irena, Students' creativity and incentive through the complex procedure for processing a letter .137	
28.	Мартиновска Виолета, Тежеста и моќта на словото Martinovska Violeta, The weight and power of the word	141
29.	Ристова-Михајловска Милена, Интерпретација на средновековните автографи со цел нивно приближување до современиот реципиент Ristova-Mihajlovska Milena, Interpretation of medieval autographs for the purpose of convergence to modern Recipients	143
30.	Миловска Добрила, Авторството на панонските легенди Milovska Dobrila Authorship of panonian legends	150
31.	Дончева Јулија, Ахмедова Нурсал, Интерактивни технологии во наставата со рана училишна возраст со помош на информативно-комуникациска технологија Doncheva Julia, Ahmedova Nursal, Interactive technologies for teaching and education in primary schoolage through information and communication technologies	155
32.	Османова Ибишева Евин, Компјутерските дидактички игри – средство за интелектуален развој на детето Osmanova Ibisheva Evin, Computer didactic games - means of intellectual development of the child	160
33.	Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Социјализацијата и е-учење Koseva Daniela, Mirascieva Snezana, Socialization and e-learning	165
34.	Јакимовска Милена, ИКТ и предучилишните установи Jakimovska Milena, ICT and kindergartens	169
35.	Чепреганов Тодор, Николова Соња, Толеранцијата и учебниците по историја во мултиетничко и мултиконфесионално општество? (македонски случај) Cepreganov Todor, Nikolova Sonja, Tolerance and history textbooks in multiethnic and multiconfessional society (macedonian case)	172
36.	Ристова-Михајловска Милена, Лазарева Наташа,	

- Училиштето како воспитно-образовна институција и просветата - некогаш и денес**
 Ristova-Mihajlovska Milena, Lazareva Natasa,
School as an educational institution in the past and in the present178
37. Насев Ленче,
Првиот прирачник по музичко воспитание за работа со деца од предучилишна возраст
Детето, музиката и ние од Васил Попдучевски
 Nasev Lence,
First manual in music education for work with preschool children “The child, music and we”
by Vasil Popducevski185
38. Михајловски Ангеле,
Прстната техника-клучен фактор за пијанистичката интерпретација во процесот на
едукација и усовршување
 Mihajlovski Angele,
Finger technique- key factor for interpretation by piano in the process of education and
training189
39. Џамбазова Николовска Вања, Николовска Вратеовска Данче, Вратеовски Миле,
Социо-економска стратификација и образованието како фактор на општествена
мобилност
 Djambazova Nikolovska Vanja, Nikolovska Vrateovska Danche, Vrateovski Mile,
The socio-economic stratification and education as a factor of social mobility194
40. Николовска Вратеовска Данче, Џамбазова Николовска Вања, Мојсоска Снежана,
Еволуцијата на економското знаење за макроекономската стабилност низ призма на
макроекономските парадигми
 Nikolovska Vrateovska Danche, Djambazova Nikolovska Vanja, Mojsoska Snezana,
The evolution of economic knowledge about macroeconomic stability through the prism of
macroeconomic paradigm200
41. Ангеловска Александра,
Зајакнување на капацитетите на казнено-поправните установи преку образованието,
обуката и стручното усовршување како облици на третман на осудените лица кои
издржуваат казна затвор
 Angelovska Aleksandra,
Strengthening the capacities of detention and rehabilitation centers through education,
training and professional specialization as form of treatment of convicted people with
sentence of imprisonment207

ПРЕДГОВОР

Публикацијата под наслов „Состојби, предизвици и перспективи во воспитанието и образованието во Република Македонија“ е продукт на размислувањата, искуствата, иницијативите и предлозите, теориски и емпириски сознанија кои беа презентирани на истоимената конференција, која се одржа на 13 мај 2015 година во Собранието на општина Штип. Овогодишната конференција, трета по ред, е во организација на Советот на Општина Штип и Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, во рамките на Меморандумот за соработка. Самата конференција е само еден од облиците на одбележување на 24 мај „Св. Кирил и Методиј“, денот на сесловенските просветители кои го чествуваат просветните работници. Публикацијата „Состојби, предизвици и перспективи во воспитанието и образованието во Република Македонија“ е зборник на трудови во издание на Национална Установа – Универзитетска Библиотека „Гоце Делчев“ Штип. Всушност, зборникот е сведок за еден настан кој остава силен печат во македонската педагошка ризница. Научно-стручниот карактер на конференцијата овозможи не само размена на искуства и анализа на состојбата во воспитанието и образованието на сите нивоа туку и трасирање на патот за иднината на воспитно-образовниот систем во целост како еден од основните темели на развојот на заедницата. Содржински текстовите во публикацијата третираат прашања од различни аспекти на воспитанието и образованието, во сферата на наставата, наставникот, ученикот, наставните средства, целите и содржините во воспитно-образовниот процес на сите образовни нивоа, од предучилишно, преку основно и средно до високо-образовните институции. Исто така се среќаваат текстови кои говорат и за специфичностите на одделни видови дидактички модели на настава, во различни типови на училишта, проблемот на слободното време на учениците како и факторите кои влијаат на неговата содржинска димензија со што се богати педагошко-дидактичкиот тезаурус. Низ испишаните редови се поместени теориско-емпириските размисли кои го третираат прашањето за употребата на мајчиниот јазик во наставата, аналитичките погледи кон одделни пишани документи од богатата македонска ризница на пишани дела кои уште повеќе придонесуваат за широкиот и разновиден дијапазон на размисли на просветните работници. Со тоа оваа публикација добива трајна вредност како за педагошките научници така и за педагошките практичари. Проблемот на модернизација на воспитанието и образованието е и временски димензиониран поаѓајќи од анализа на состојбата преку посочување на тенденциите до визионирање на перспективите за натамошен развој. Во редовите испишани на повеќе од двесте страници, можат да се сретнат содржини кои се насочени кон соработката со родителите, со што прашањето на единство на воспитните фактори не останува изолирано. Интересно е да се споменат и размислувањата како и искуствата на дел од просветните работници во однос на примената на современата технологија и техника во наставата, што упатува на заклучокот дека наставата е предмет на интерес и е целно насочена кон нејзино унапредување од страна на непосредните учесници, планери и реализатори на самиот процес, наставниците.

Оваа публикација не ја исцрпува целокупната проблематика која е предмет на интерес на конференцијата, со оглед на актуелноста на феноменот воспитание и образование во времето и на местото каде се истражува и проучува. Сложената природа на проблемот како и неговата условеност од општественото опкружување, науката, техничко-технолошкиот развој, отвора нови полиња за дискусија, идеи за развивање на нови практики со една единствена цел, унапредување на воспитно-образовниот процес заради зголемување на квалитетот на самиот процес и на знаењето како негов продукт.

Но останува да сведочи за еден настан, една состојба, во одредено време како четиво за генерациите што идат.

Мај, 2015
Штип

Главен и одговорен уредник
Снежана Мирасчиева

УЧИЛИШНАТА ОРГАНИЗАЦИСКА КЛИМА ФАКТОР ЗА РАЗВОЈ НА СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ

Проф. Д-р Емилија Петрова Ѓорѓева¹, Татјана Кокотова², магистрант
^{1,2} Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Апстракт: Училиштето е мошне стара воспитно-образовна организација која, гледано историски се менува зависно од општествените промени и се приспособува кон новите барања на општеството и неговите членови. Благодарение на тој свој динамизам, училиштето успеало да преживее многу постапни и револуционерни општествени промени, успешно сообразувајќи се со новонастанатите услови и околности, добивајќи нова функционална и соодветно дизајнирана ефикасна структура. Современото училиште претставува комплексен и сложен организациски систем. Тоа произлегува од секојдневните односи на релација наставник-ученик, наставник-наставник и наставник – директор. Притоа, честа е појавата на т.н. “судир на генерации“. Тоа практично значи судир на две култури, културата на возрасните (образувачи и воспитувачи) и културата на младите-новите генерации (оние што се образуваат и воспитуваат). И сето тоа се одвива во една средина со свое опкружување и создаден амбиент во кој се реализира наставниот процес, со индивидуалните и споделените перцепции, ставови и мислења на членовите низ кои се случува животот во училиштето. Таа средина и тоа опкружување се карактеризираат со специфична организациска клима и организација на работењето на училиштето. Во креирањето на климата во современото училиште, учествуваат директорот, наставниците и учениците со своите ставови, мислења и однесувања, како во училиштето, така и надвор од него. Градењето и негувањето на позитивна организациска клима во скоро секое училиште, подразбира воспоставување и постојано унапредување на параметрите (колегијалност, поддршка од директор) кои ја определуваат организациската клима и перманентната контрола и евалуација на параметрите (иницијативност и иновативност, планирање и креирање развој на училиштето) кои ја определуваат организацијата на работењето на училиштето.

Клучни зборови: организациска клима, современо училиште, колегијалност, поддршка од директор, иницијативност и иновативност, планирање и креирање развој на училиштето.

SCHOOL ORGANIZATIONAL CLIMATE - FACTOR OF MODERN SCHOOL DEVELOPMENT

Prof. PhD Emilija Petrova Gjorgjeva, Tatjana Kokotova
Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delcev” Stip

Abstract: School is a very old educational organization which has changed throughout history depending on social changes and it has accustomed itself to the new needs of the society and its members. It has managed to go through various stages and revolutionary changes of society thanks to its dynamism, and it has successfully shaped itself in the newly developed conditions and circumstances by acquiring a new functional and appropriately designed efficient structure. The modern school represents a complex organizational system. It comes from the everyday teacher – student, teacher – teacher and teacher – headmaster relations. The so called “generation gap” occurs very often in these kinds of relations. This means that there is a clash between two generations: the adults which are the educators and the culture of the young, or the new generations that are being educated. All of this occurs in an environment with its own characteristics and atmosphere in which the educational process is being realized by individual and shared perceptions and opinions of the members of the school who experience this process. This environment is characterised by a specific organizational climate and the way the school is functioning. Creating and nurturing a positive climate in modern school requires the involvement of the headmaster, the teachers and the students with their opinions, behaviours and points of view both in the school and outside of it. Building and maintaining the organizational atmosphere in every school means establishing and regularly developing the parameters (solidarity, headmaster’s support) that define the organizational atmosphere and permanent control, and also evaluation of the parameters (taking an initiative, being innovative, planning and developing the school) which define how the school works.

Key words: *organizational atmosphere, modern school, solidarity, support initiative and innovativeness, planning and creating development.*

Организациската клима е автохтон психолошки конструкт, кој за прв пат се спомнува уште во 1939 година, кога Lewin, Lippitt и White го објавиле трудот за експериментално креирање на социјалната клима во детските групи, и уште од самиот почеток се развил со цел да се специфицираат факторите од околината кои влијаат врз мотивацијата и однесувањето на членовите во групата. Конкретно, поимот организациска клима, прв пат го спомнува Gellerman во 1960 г. (Ной, 1990). Според класичната теза на психологот Левин, однесувањето претставува функција од интеракцијата на индивидуата и нејзината околина, па може да се каже дека, како индивидуата ќе реагира на одредена ситуација, зависи од тоа какво значење таа околина има за неа. На ист начин и организациската средина го одредува однесувањето на нејзините членови, па познавањето и проучувањето на организациската клима и механизмите што владеат во неа се од големо значење за управувањето со човечките потенцијали во секоја работна организација. Од осумдесетите години на XX век, гледиштата за факторите на успех во делот на управувањето на современите организации, хронолошки се поместувале од научен менаџмент на организациската структура, кон организациската клима (Smircich, Calas, 1989). Трендот за поместување на гледиштата и факторите за успешност на организациите, се должи на фактот дека, еден од основните емпириски потврдени концепти за деловна успешност на современите организации е концептот за организациската клима и претставува индивидуална свест и став на вработените кон различни организациски ентитети (упатува на мислењата и емоциите што ги имаат вработените кон организациските ситуации и случувања) (Schneider, 1989). Постојат разлики во дефинирањето и мислењата помеѓу теоритичарите и истражувачите-практичари, околу тоа, дали организациската клима е организациско својство или пак својство на индивидуата, односно членот на организацијата. Јоханесон, (Johannesson, 1973) наведува два темелни правци водефинирањето на организациската клима: објективистички (реалистички) и субјективистички (феноменолошки). Според првото гледиште, климата објективно постои како дел од организациската реалност. Иако, климата обично се дефинира со помош на типични однесувања, ставови и чувства на вработените во организацијата, според оваа теориска перспектива, климата е организациски атрибут кој егзистира независно од перцепциите на нејзините членови. Субјективистичкото гледиште се однесува на перцептивно и когнитивно структурирање на организациските случувања кое е заедничко за нејзините членови. Со оглед на тоа што во организацијата постои континуиран след на збиднувања, процеси и акции, членовите на организацијата ги набљудуваат различните феномени и се обидуваат да ги интерпретираат со цел, нивната непосредна средина да им стане појасна и поразбирлива. Тие си создаваат особена, индивидуална когнитивна мапа, која им овозможува толкување и придавање на одредена важност на случувањата и настаните во организацијата. Во процесот на интеракција и комуникација со другите членови од организацијата, доаѓа до взаемна размена и споделување на сопствените доживувања и перцепции, при што доаѓа до модифицирање и дополнување на индивидуално создадените когнитивни мапи и се формираат заеднички начини на перципирање и интерпретирање на организациските случувања, што всушност претставува и суштината на дефинирањето на организациската клима во рамки на субјективистичкиот (феноменолошкиот) правец. И покрај можностите за разликување и поделба на два вида на клима на теоретско ниво, на применето ниво таквата поделба е прилично тешко остварлива и видлива. Токму поради тоа, теоритичарите и истражувачите се колебаат во застапувањето на гледиштата околу тоа, дали климата е организациско својство или пак е својство на индивидуата, односно членот на организацијата. Во таа насока, Џејмс и Џонс (James & Jones, 1974) направиле преглед на трудови од оваа област низ три пристапи во дефинирањето на климата. Нивните пристапи претставуваат комбинација помеѓу субјективистичката и објективистичката операционализација и сфаќање на климата како организациско, односно индивидуално својство. Фореханд и Гилмер, (Forehand и Gilmer, 1964) климата ја определуваат

како релативно трајни карактеристики кои ја опишуваат организацијата, според кои една организација се разликува од друга и кои влијаат на однесувањето на нејзините членови. Тие климата ја поистоветуваат со карактеристиките на организацијата, кои можат да се мерат на различни начини, па според тоа, секое истражување кое се занимава со некоја карактеристика на организацијата, може да биде вклучено и во поширокото подрачје на климата.

Вториот пристап го сочинуваат гледиштата на дефинирање, кои на климата и понатаму гледаат како на организациско својство, но ја операционализираат со субјективни мерки. На пример, климата е дефинирана како збир ставови и очекувања кои ја опишуваат организацијата, статични карактеристики и перципирана поврзаност помеѓу однесувањата и исходите од тие однесувања во организацијата (Campbell, Dunnette, Lawler i Weick, 1970). Во овој пристап, се вбројува и дефинирањето на климата на Литвин и Стрингер, (Litwin i Stringer, 1968) според кои, климата претставува збир на мерливи карактеристики на работната околина, кои посредно и непосредно се набљудуваат.

Третиот пристап, климата повеќе не ја третира како организациско својство, туку како индивидуално својство на нејзините членови. Шнајдер (Schneider, 1975) ја нагласува когнитивната основа на климата, но и ефектите на однесувањето. Климата може да се набљудува низ перцепциите или интеракциите на околината, кои се значајни за индивидуата, и помагаат да ја разбере околината и и даваат основа за соодветно однесување во неа.

Без оглед на разликите за сфаќањето на организациската клима, сите се согласуваат во важноста и постоењето на две битни, за организациската клима, компоненти а тоа се: *перцепцијата и дескриптивноста*. Перцепцијата во контекстот на организациската клима се употребува како доживување на организацијата. Всушност поимот перцепција, во когнитивната психологија се дефинира како психички процес или психонервна активност со која се спознава објективната реалност. Перцепцијата му овозможува на човекот да ги спознава релевантните карактеристики на околните предмети и појави- нивниот просторен и временски сооднос, облик, големина, квалитативни и интензитетни разлики (Petz, 1992).

Дескриптивноста на организациската клима се согледува преку индивидуалните извештаи или описите на членовите на организацијата за тоа како ја доживуваат организациската средина. Дескриптивните верувања настанати како резултат на когнитивниот процес ги рефлектираат само апстрактните генерализации на различните ситуации и не мора нужно да бидат директно поврзани со карактеристиките на самата ситуација, туку претставуваат лична интерпретација на информациите. Всушност дескриптивните убедувања, се она што ја чини организациската клима. Организациската клима, како сложен концепт од нематеријални ресурси на организацијата, е еден од облиците на социјалната клима, затоа што секоја организација е повисок облик на социјална група, кој според Звонаревиќ, (Zvonarević, 1989) се состои од психолошка клима, како индивидуално својство на организацијата но и карактеристичното организациско својство, кое манифест на организациската култура. Со оглед на тоа што, организациската клима настанува како интеракција на индивидуалните карактеристики на личноста- членови на организацијата и барањата кои ги наложуваат работните обврски, може да се дефинира како мислења и чувства на вработените кон различните аспекти на работата (Bojanović, 1988). Според Шеин, (Schein, 1985), организациската клима е нешто што организациите го имаат а може да се дефинира како „научени одговори на групните проблеми за егзистенцијалното опстојување и внатрешната единственост“ . Организациската клима е релативно стабилно обележје на внатрешната средина, таа е поврзана со искуството на членовите, и влијае на основните организациски процеси на комуницирање, на решавање на проблеми, на учењето, на мотивацијата, на постигнувањата и развојот на организацијата, иноваторството и задоволството од работата (Jablin, Putnam, Roberts, 1989).

Организациската клима претставува незаобиколлив концепт во процесот на управувањето на организацијата, затоа што ги опфаќа луѓето (вработените), нивните меѓусебни интеракции и синергијата која ја создаваат. Всушност, за секоја современа организација најважно е, вработените да имаат желба со задоволство да одат на работа, работата да ги облагородува и

усреќува (да бидат лојални и приврзани кон организацијата), затоа што само задоволна личност е во можност да ги изрази своите способности, може оптимално да ги искористи своите потенцијални физички и умствени ресурси, да создава, твори и работи според високо поставени критериуми, и да ги задоволи потребите на дури и најпробирливите корисници (Alić,1997). Освен тоа, да вработените би сакале во потполност да ги искористат своите потенцијали, да покренуваат иницијативи и покажат интерес за континуирано лично и професионално усовршување, продлабочување на сопствените знаења и вештини за постигнување на поставените организациски цели, потребно е такво конципирање на организацијата (создавање на таква организациска клима и амбиент) во која вработените ќе се чувствуваат удобно и пријатно како во сопствениот дом, ќе бидат оддадени на организацијата и ќе имаат желба за постигнување на организациските цели (Pološki, 2003).

Домович, (Domovic, 2000), ги систематизирала (со што се сложуваат и поголем број на научници) темелните карактеристики на организациската клима:

- Организациската клима ги одразува (карактеризира) особините на целата организација или нејзините главни делови;
- Организациската клима ја опишува организацијата (или нејзин дел), без евалуација, односно не ги подразбира емотивните реакции кон организацијата;
- Организациската клима се создава врз основа на рутинското делување на организацијата, кое е важно за организацијата и нејзините членови;
- Организациската клима влијае на однесувањето и на ставовите на членовите во организацијата.

Литература:

- Domovic, V., (1997). Školsko ozračje kao posebno istraživačko polje (School climate as a special research area). V H. Vrgoč (ur.), Školsko i razredno - nastavno ozračje - put prema kvalitetnijoj hrvatskoj školi i nastavi (School and class climate - the way to quality of the Croatian school and education). Zagreb: Hrvatski pedagoško - književni zbor;
- Domovic, V., (2000). *Odnos između školskog ozračja i učinkovitosti škole, doktorska disertacija, Zagreb: Filozofski fakultet;*
- Pološki, N.(2003). “Ženski stil” vođenja-empirijsko istraživanje primarnih
- Litwin, G.H., Stringer, R.A., (1968). *Motivation and Organizational Climate, Cambridge, MA: Harvard Business School, Division of Research;*
- Schein, E., (1985). *Organizational Culture and Leadership: A dynamic View.*San Francisco: Josey-Bass Publishers;